

Projekce romské populace v České republice a na Slovensku

Tomáš Fiala, Jitka Langhamrová

Katedra demografie Fakulta informatiky a statistiky
VŠE Praha

Boris Vaňo

Infostat Bratislava

Příspěvek vznikl v rámci dlouhodobého
výzkumného projektu 2D06026
katedry demografie FIS VŠE ve spolupráci
s Ústavem pro informace ve vzdělávání

Reprodukce lidského kapitálu

financovaného MŠMT
v rámci Národního programu výzkumu II.

Národnostní a etnické složení obyvatelstva

■ Česká republika

- národnostně homogennější
- Sčítání 2001:
 - 90 % česká národnost
 - 4 % moravská a slezská

■ Slovensko

- spíše multietnický stát
- podle reálných odhadů tvoří příslušníci jiných národností a menšin 20 % obyvatelstva SR

Vymezení romské populace

- za Roma považujeme „*takového jedince, který se za Roma sám považuje, aniž by se nutně k této příslušnosti za všech okolností (např. při sčítání lidu) hlásil, nebo je za Roma považován významnou částí svého okolí na základě skutečných či domnělých (antropologických, kulturních nebo sociálních) indikátorů.*
- *Toto vymezení může být vnímáno jako politicky nekorektní, zdůrazňuje však skutečnost, že právě připsané romství je jednou z hlavních příčin sociálního vylučování.“ (Ivan Gabal)*
- Demografie definuje populaci jako soubor osob (zpravidla se společnými biologickými a kulturními znaky), v jehož rámci dochází k reprodukci. (To je v souladu s Gabalovým vymezením Romů).

Výchozí demografická data romské populace

- **ČR i SR: Sčítání lidu 1980**
 - od tohoto okamžiku výpočet projekce
- **korekce podle evidence Národních výborů (do r. 1989)**

Scénáře dalšího demografického vývoje

- **Pokles plodnosti**
- **Růst střední délky života**
- **Bez migrace**

Předpokládaný další vývoj plodnosti romských žen v ČR

- plodnost vysoká a málo regulovaná
- podobná evropská populace – Irsko
- 1981–85 – úhrnná plodnost romských žen v ČR 4,33
- 1971 – úhrnná plodnost irských žen téměř 4

Výchozí předpoklad scénáře

- v roce 1993 plodnost romských žen „zpožděna“ za Irskem o 12 let
- jiná věková struktura plodnosti

Další předpokládaný vývoj

- plodnost romských žen „kopíruje“ vývoj plodnosti v Irsku
- věková struktura plodnosti se přibližuje irské

Varianty dalšího poklesu plodnosti romských žen v ČR

Střední pokles plodnosti

- plodnost romských žen „zpožděna“ za Irskem stále o 12 let

Rychlý pokles plodnosti

- plodnost romských žen za každých 5 let sníží „zpoždění“ za Irskem o 3 roky, v roce 2013 Irsko „dožene“ a dostane se na jeho úroveň

Pomalý pokles plodnosti

- plodnost romských žen za každých 5 let zvýší „zpoždění“ za Irskem o 3 roky, v roce 2023 bude „teprve“ na úrovni Irska z roku 1993

Předpokládaný další vývoj úmrtnosti Romů v ČR

- podobný jako u celé populace ČR, ale časově opožděn
- 1985 – kojenecká úmrtnost Romů 25 ‰
- odpovídá hodnotě v ČR v roce 1957

Výchozí předpoklad scénáře

- v roce 1993 úmrtnost Romů „zpožděna“ za celou ČR o 28 let

Další předpokládaný vývoj

- úmrtnost Romů „kopíruje“ vývoj úmrtnosti v ČR (s určitým zpožděním)

Varianty dalšího poklesu úmrtnosti Romů v ČR

Střední pokles úmrtnosti

- úmrtnost Romů „zpožděna“ za úmrtností v ČR stále o 28 let

Rychlý pokles úmrtnosti

- úmrtnost Romů za každých 5 let sníží „zpoždění“ za ČR o 2 roky, v roce 2023 již bude na úrovni ČR z roku 2007

Pomalý pokles úmrtnosti

- úmrtnost Romů za každých 5 let zvýší „zpoždění“ za ČR o další 2 roky, v roce 2023 bude teprve na úrovni ČR z roku 1983

Varianty projekce romské populace v SR

Střední varianta

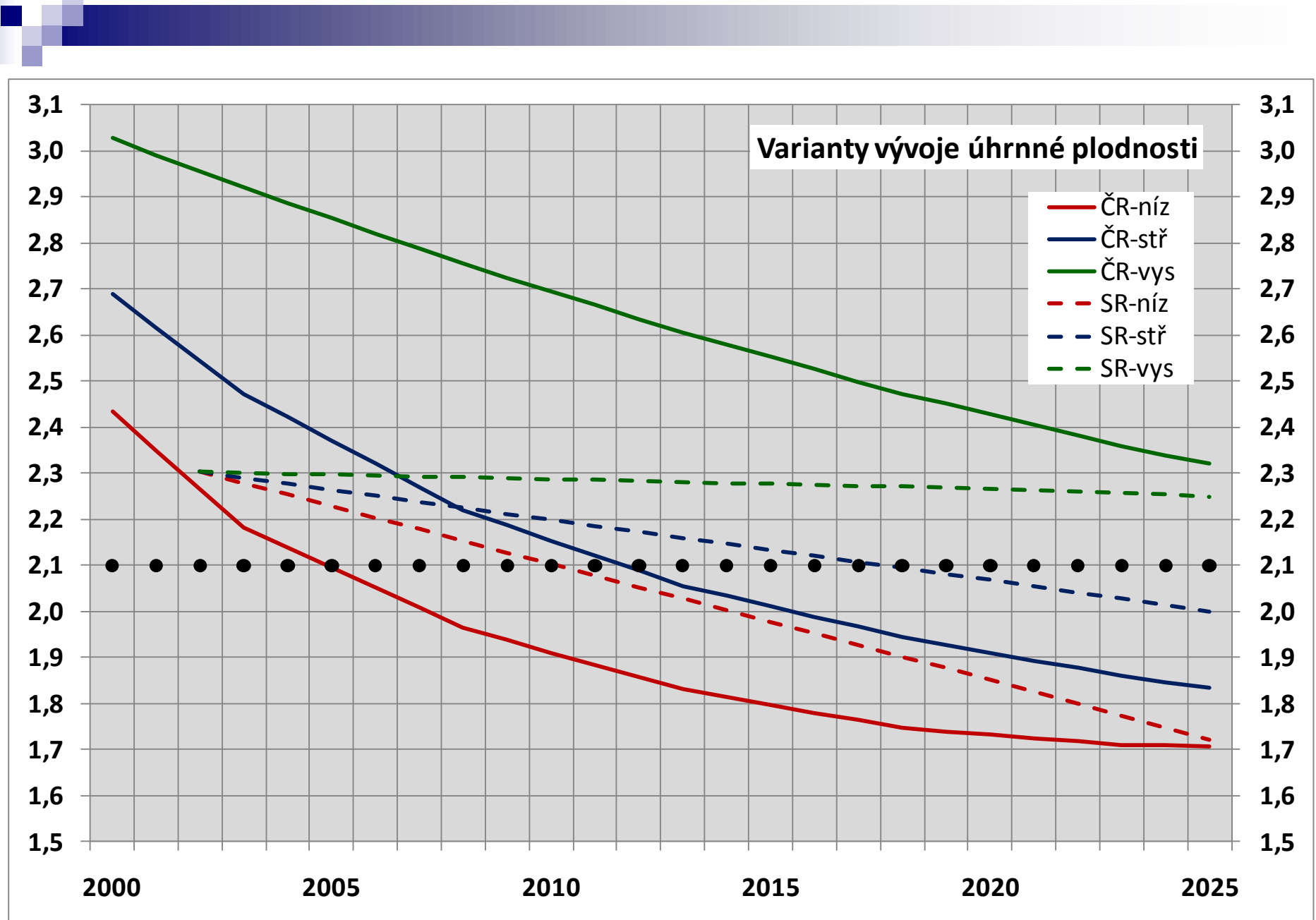
- střední pokles plodnosti, střední pokles úmrtnosti

Nízká varianta

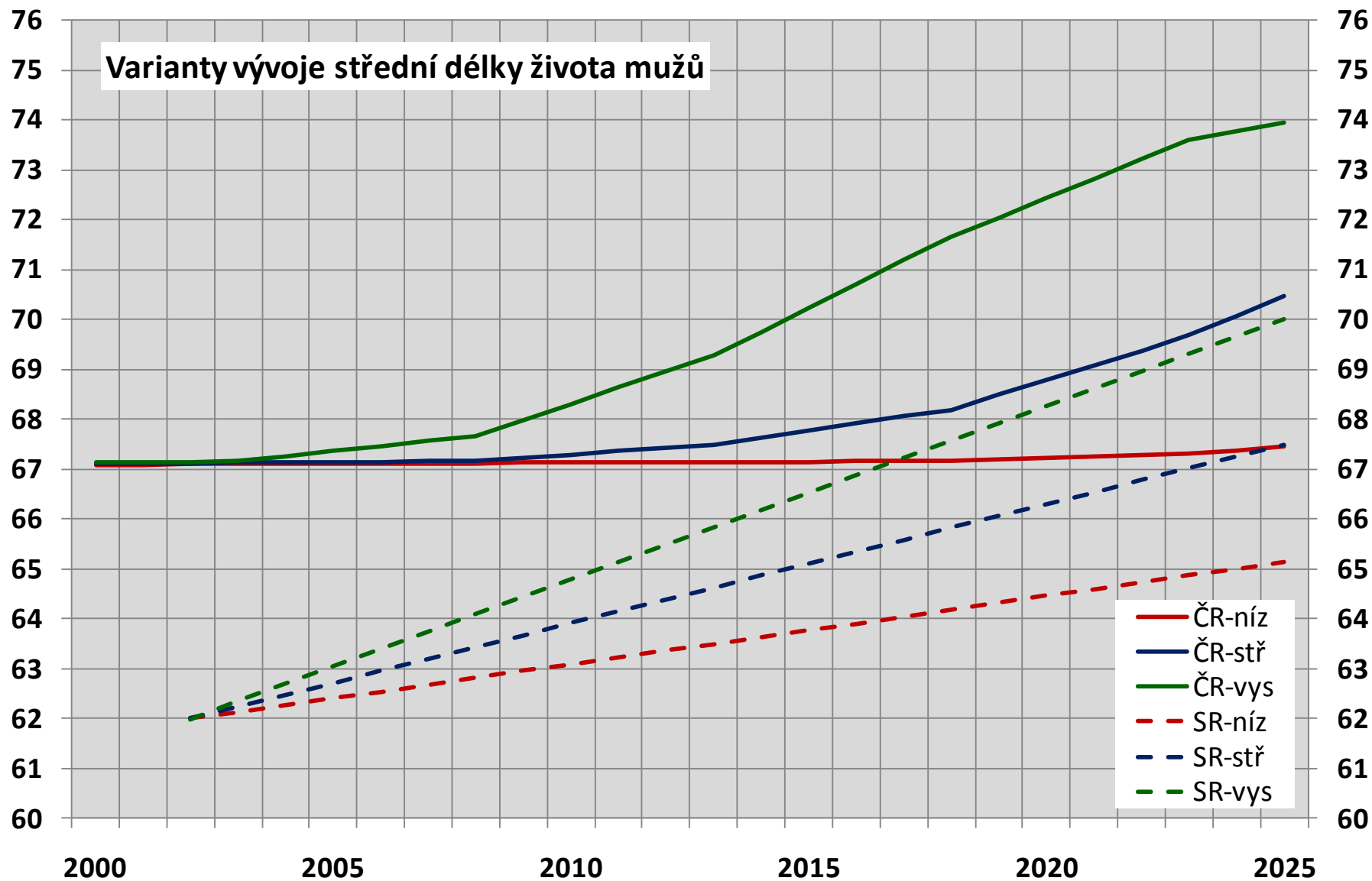
- rychlý pokles plodnosti, pomalý pokles úmrtnosti

Vysoká varianta

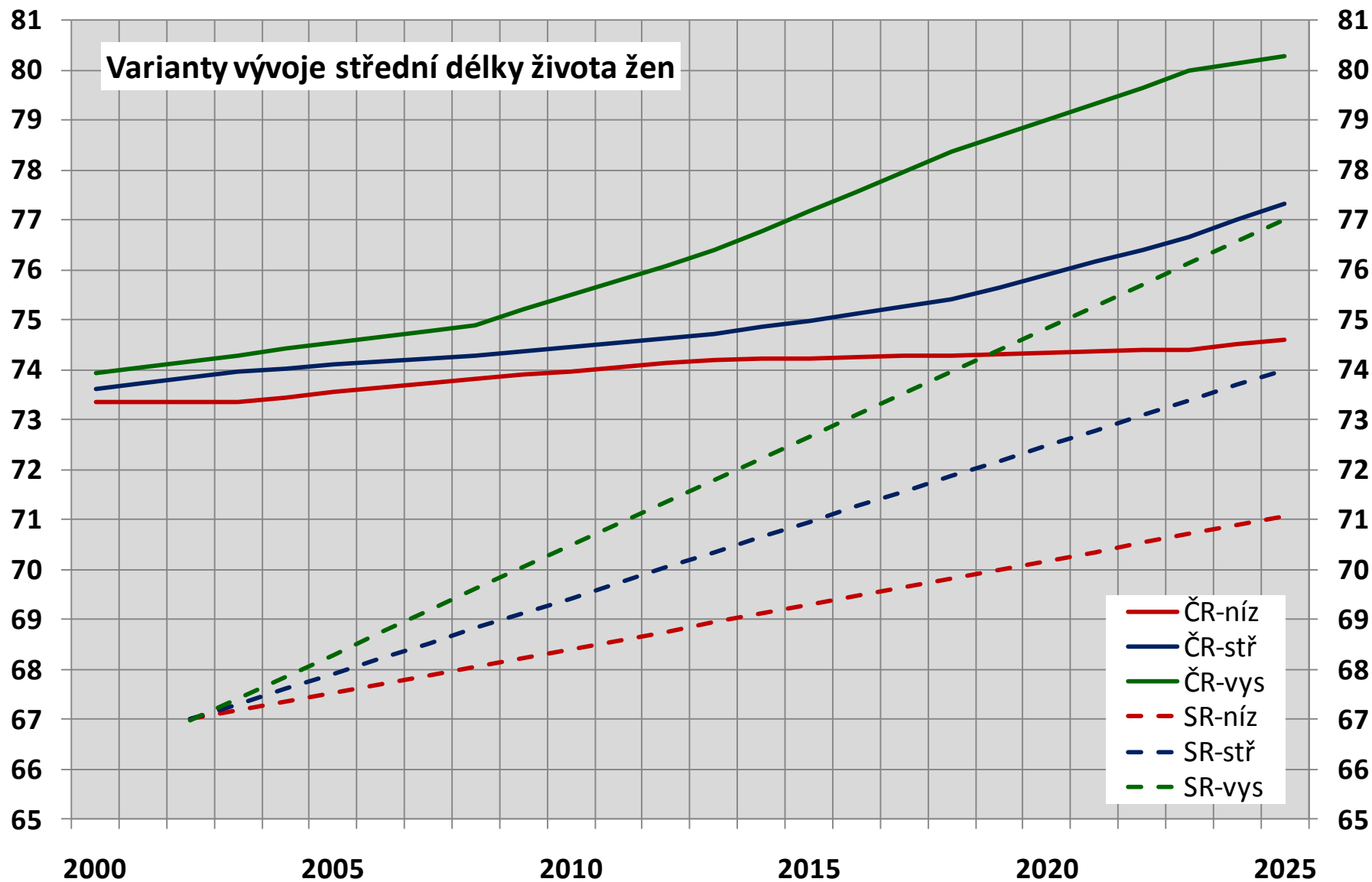
- pomalý pokles plodnosti, rychlý pokles úmrtnosti

Varianty vývoje střední délky života mužů

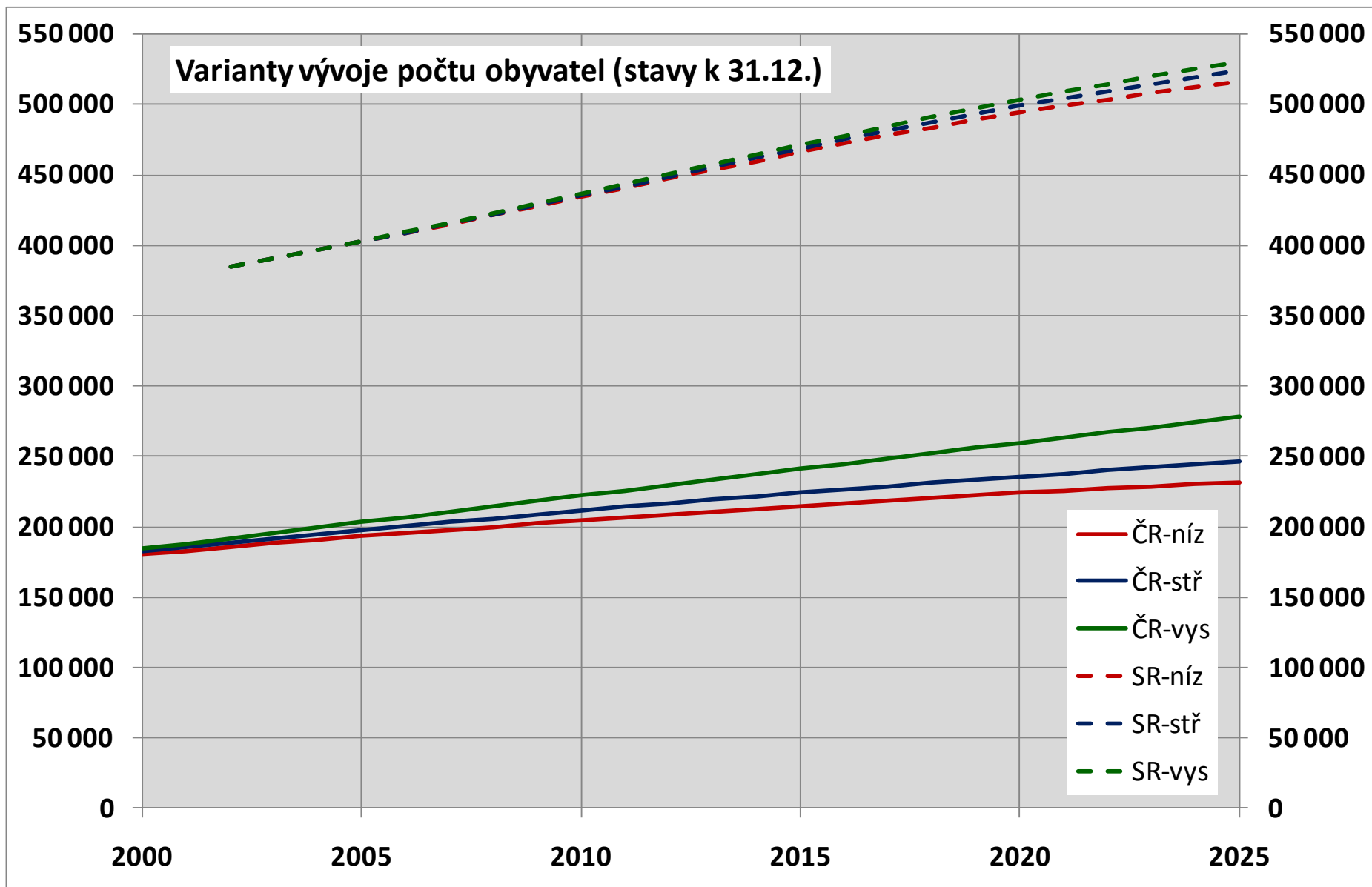
Varianty vývoje střední délky života žen

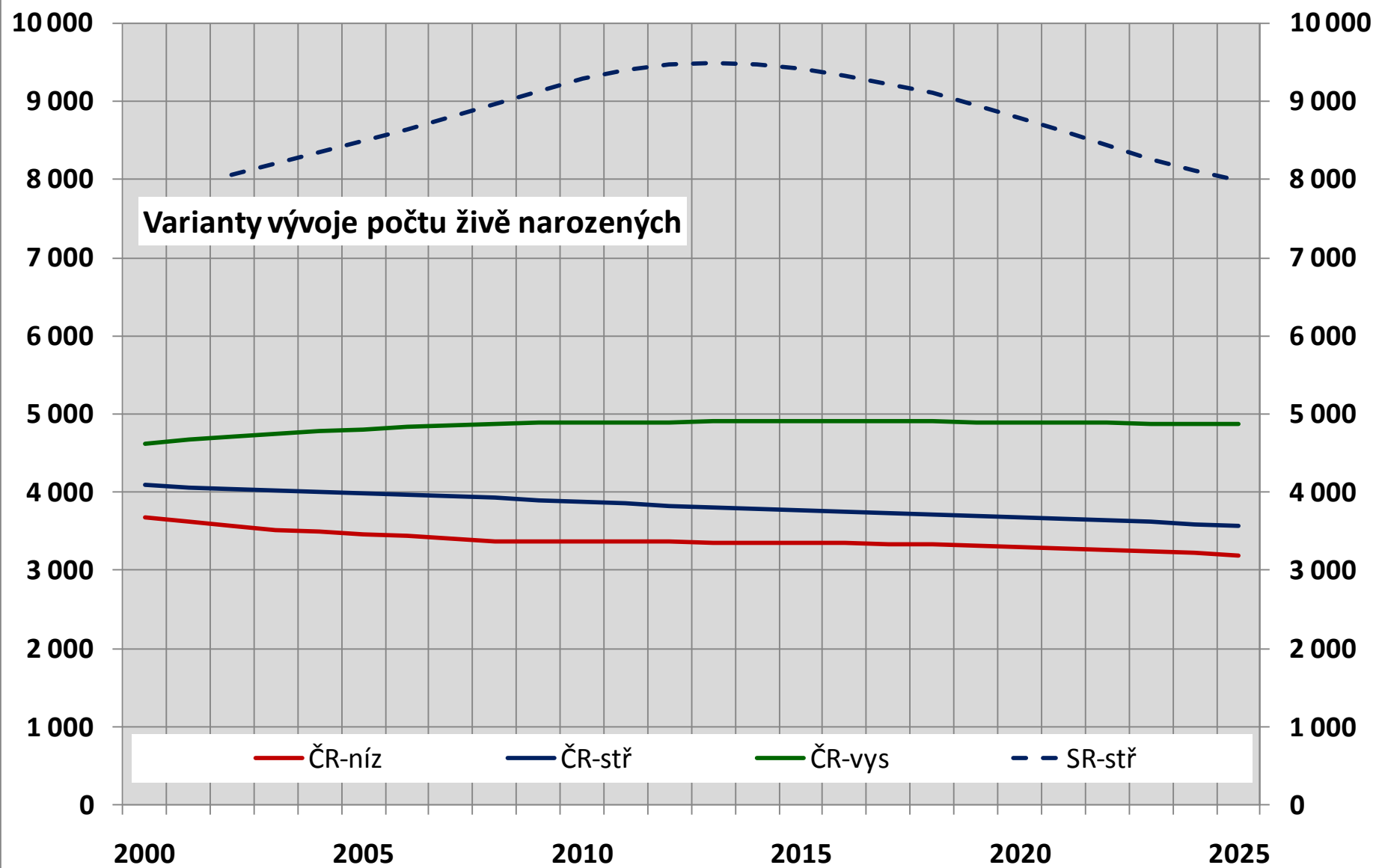

Hlavní výsledky projekce

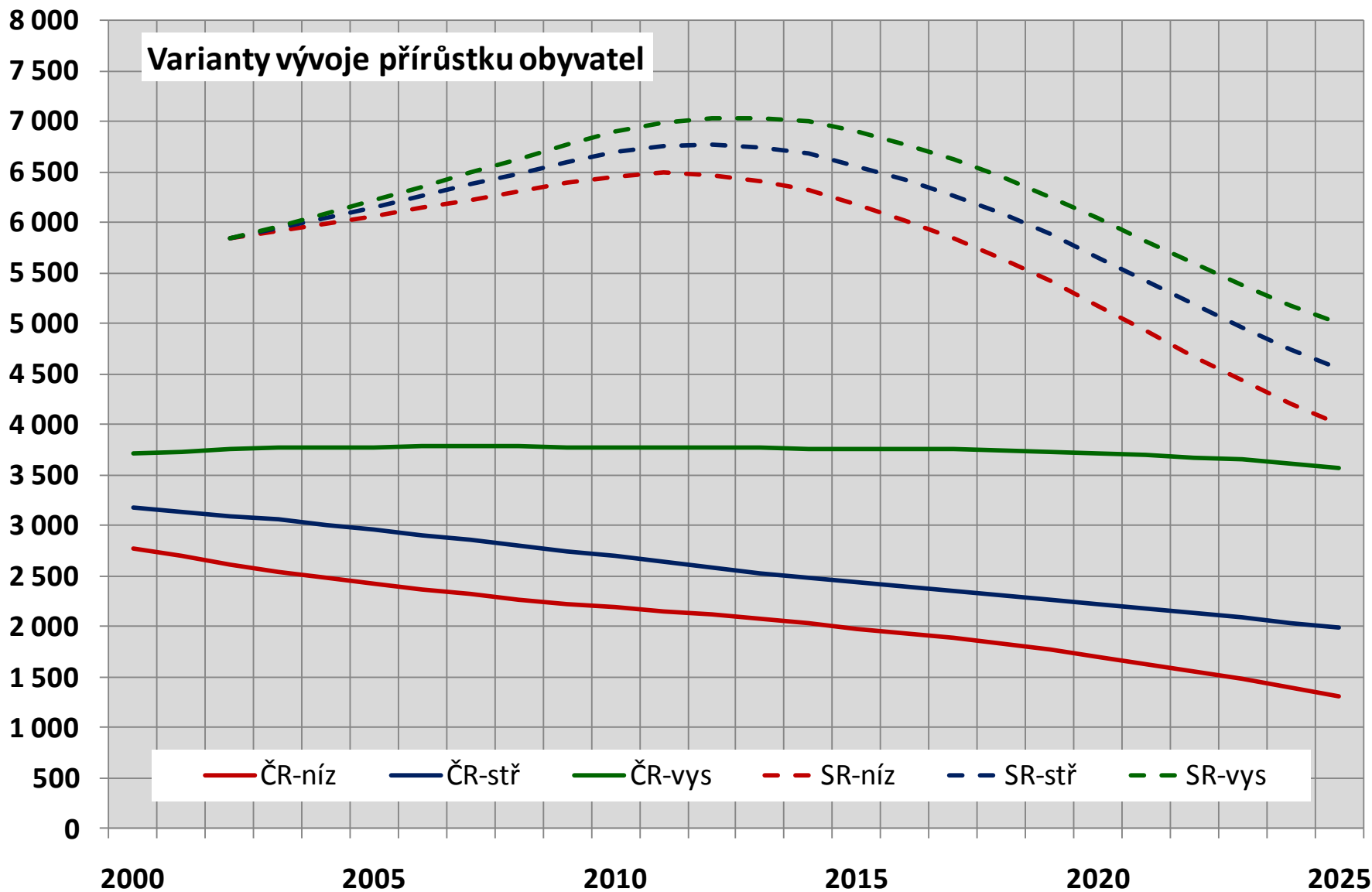
Varianty vývoje počtu obyvatel (stavy k 31.12.)

Varianty vývoje počtu živě narozených

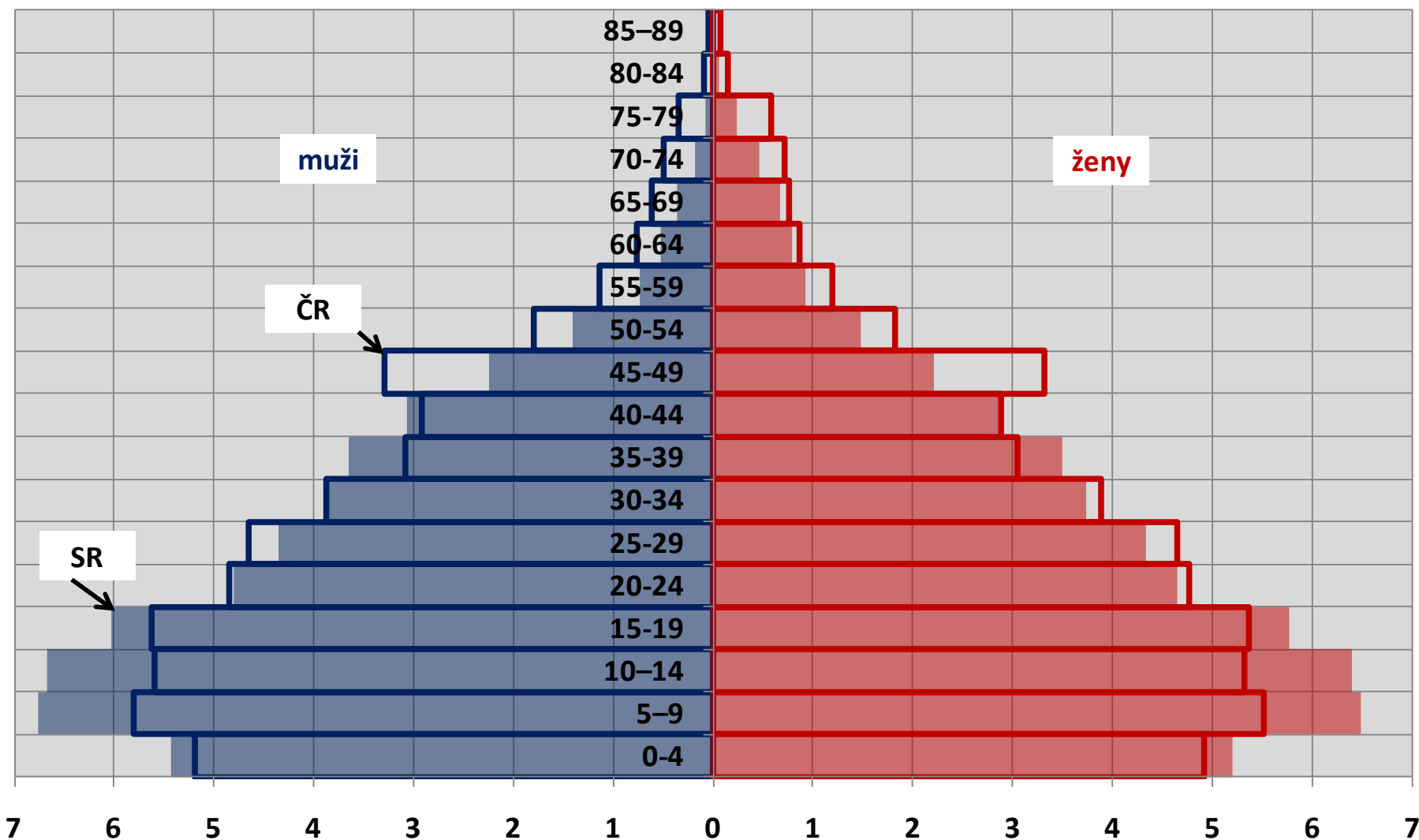
Varianty vývoje přírůstku obyvatel

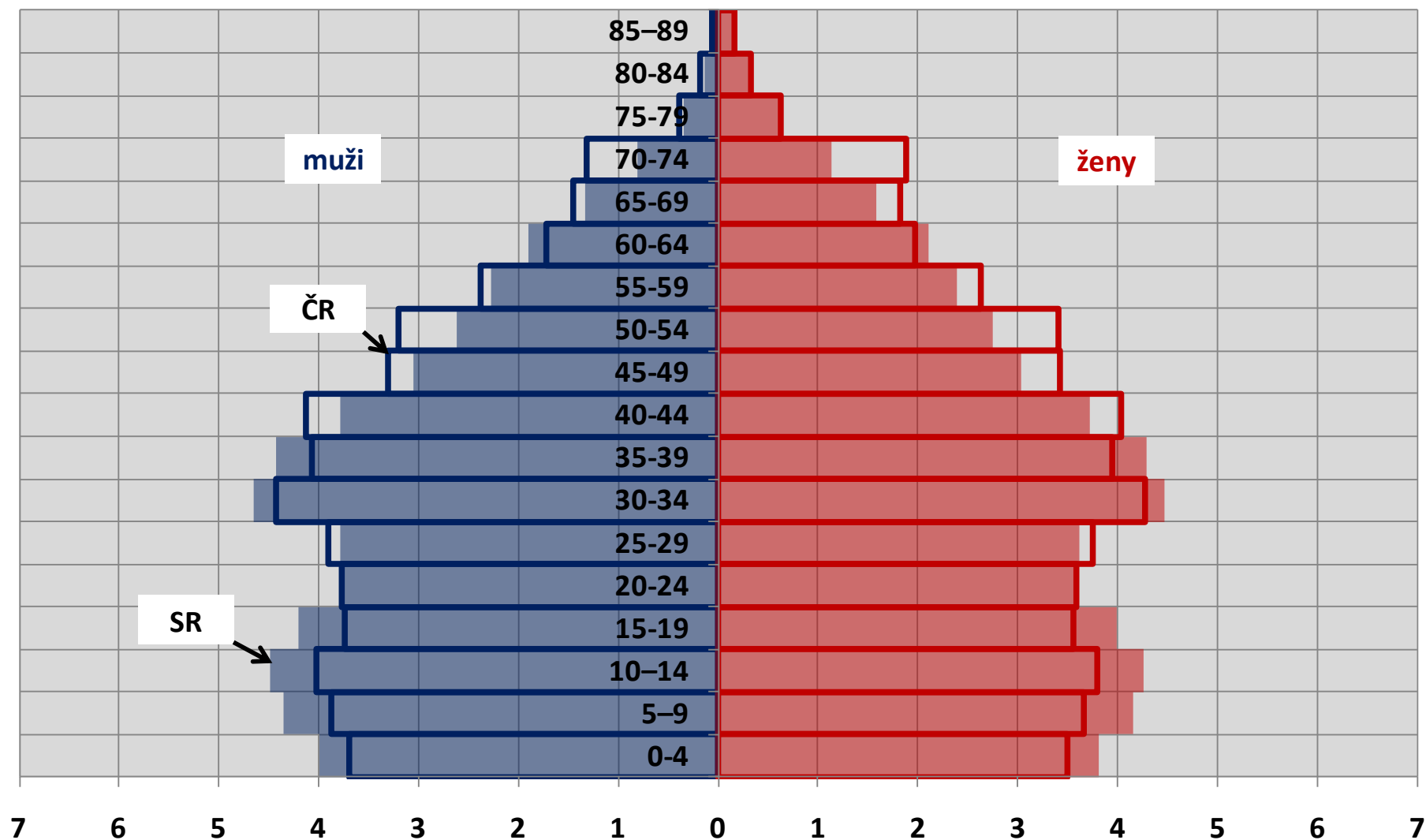

Demografická struktura a stárnutí romské populace

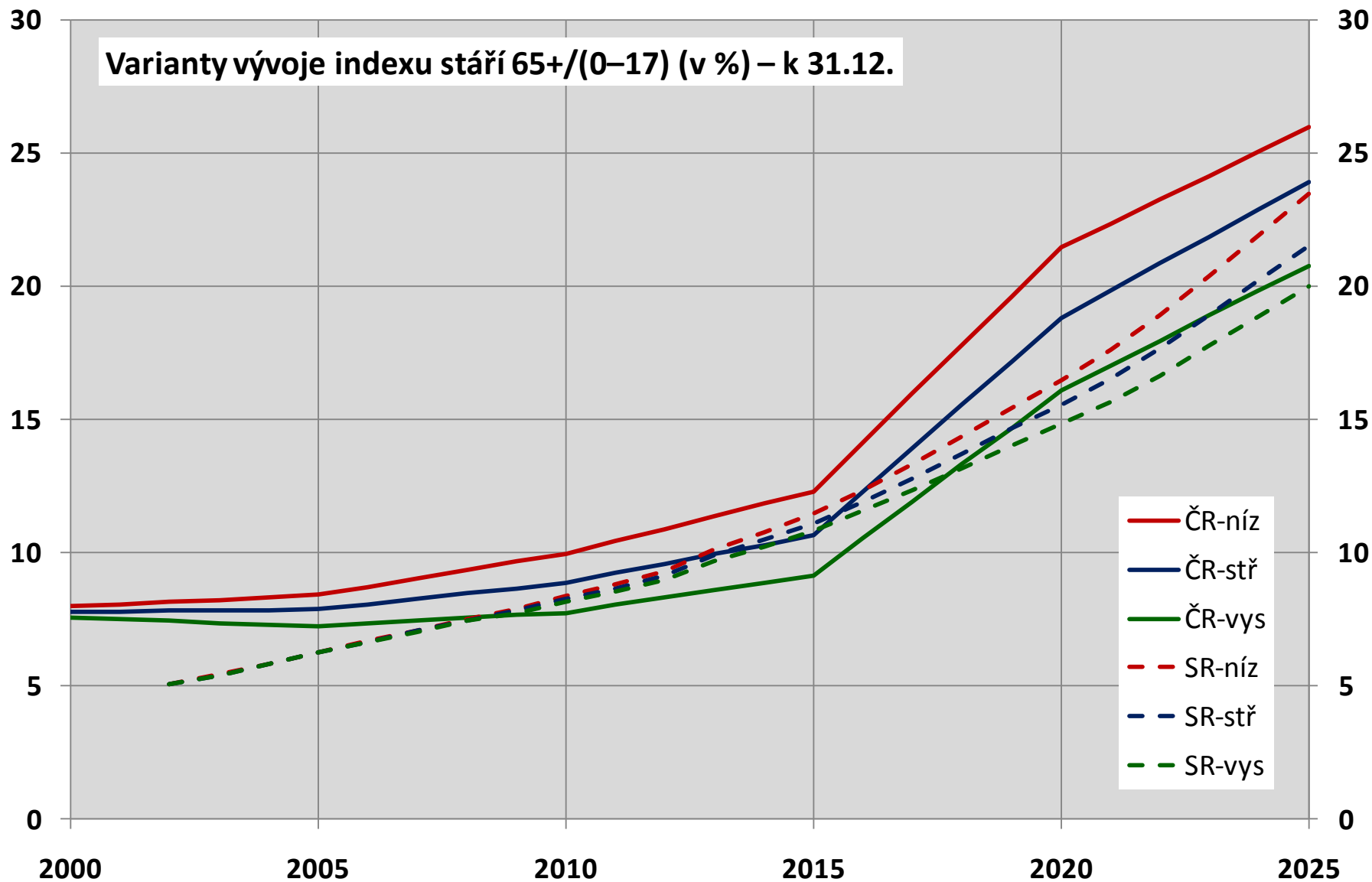
Demografická struktura (v %) romské populace v ČR a SR k 31.12.2001

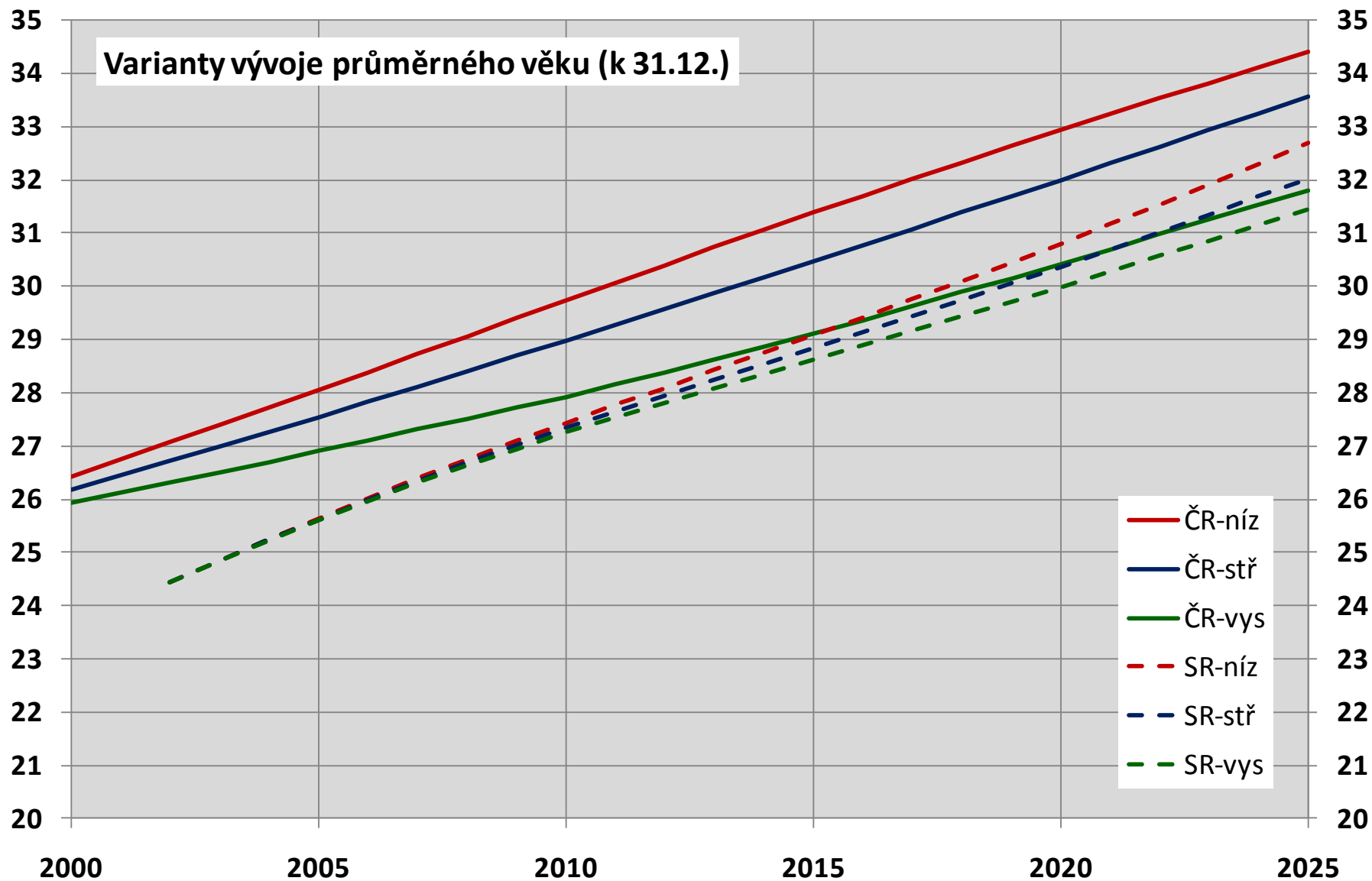
Demografická struktura (v %) romské populace v ČR a SR k 31.12.2025

Varianty vývoje indexu stáří 65+/(0–17) (v %) – k 31.12.

Varianty vývoje průměrného věku (k 31.12.)

Literatura

- GABAL, I. *Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti*. Praha : GAC, 2006.
- KALIBOVÁ, K. Charakteristika úmrtnostních poměrů romské populace v ČSSR. *Demografie*, 1989, č. 3.
- KALIBOVÁ, K. Prognóza romské populace v ČSFR do roku 2005. *Demografie*, 1990, č. 3.
- KALIBOVÁ, K. Romové v ČR podle výsledků Sčítání lidu 1991. *Demografie*, 1996, č. 4.
- LANGHAMROVÁ, Jitka, FIALA, Tomáš. Současná charakteristika romské populace a projekce jejího vývoje do roku 2050. In: JAKOUBEK, Marek, BUDILOVÁ, Lenka. *Romové a cikáni – Neznámí a známí*. Voznice : Leda, 2008, s. 96–124. 342 s. ISBN 978-80-7335-119-9.
- LANGHAMROVÁ, Jitka, FIALA, Tomáš. Kolik je vlastně Romů v České republice? *Demografie*, 2003, roč. 45, č. 1, s. 23–32. ISSN 0011-8265.
- LANGHAMROVÁ, Jitka. *Změny ve věkové struktuře obyvatelstva a jejich možné důsledky, Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008*, habilitační práce, 190 s.
- MÉSZÁROS, J., VAŇO, B. *Reprodukčné správanie obyvateľstva v obciach s nízkym životným štandardom*, 2004. Bratislava, INFOSTAT, 32 s.
- VAŇO, B. *Prognóza vývoja rómskeho obyvateľstva v SR do roku 2025*. 2002 Bratislava, INFOSTAT, 38 s.

Děkujeme za pozornost

■ **doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc.**

langhamj@vse.cz

■ **RNDr. Tomáš Fiala, CSc.**

fiala@vse.cz

Katedra demografie

Fakulta informatiky a statistiky VŠE

nám. W. Churchilla 4

130 67 Praha 3

■ **Ing. Boris Vaňo**

vano@infostat.sk

INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Dúbravská cesta 3

845 24 Bratislava 45